

размыкания речевого контакта. РАН-перформативы являются прямым выражением эмоционального состояния негодования, направленного на унижение коммуникативного партнера.

Ключевые слова: речевой акт негодования, экспрессив, констатив, квеситив, директив, комисив, метакоммуникатив, перформатив.

Musiychuk Tetiana. The Pragmatic Aspect of Utterances of Indignation. The article deals with the pragmatic characteristics of utterances of indignation. The speech act of indignation (SAI) verbalizes the emotion of indignation and is emotive by nature. According to the illocutionary goal, we consider a SAI as an expressive or as a hybrid speech act, the hybrid nature of which is manifested in its ability to simultaneously perform the function of expressing the emotion of indignation and the function of such speech acts as constatives, quesitives, directives, commissives, metacommunicatives and performatives. The illocutionary goal of expressives is to express the speaker's psychological state specified in the sincerity condition about a state of affairs specified in the propositional content. SAI-expressives express the speaker's indignation at the real state of affairs and are characterized by the use of emotive structures and lexemes with a negative emotional-evaluative connotation. The pragmatic meaning of the SAI-constative is to state the indignation of the speaker caused by a state of affairs specified in the propositional content. In many cases, the SAI-quesitives are rhetorical questions, which the speaker does not use to obtain information, but to convey it in a particularly expressive form. In some cases, an indignant speaker asks a question and then answers it himself/herself, without waiting for the response of the interlocutor. With the help of SAI-directives an indignant speaker makes the interlocutor or a third party correct their behaviour, which is evaluated negatively by the speaker. SAI-menatives as a part of SAI-commissives are used by an indignant speaker when he/she intends to exert a strong psychological influence on the addressee. The research has revealed metacommunicative speech acts such as SAI-establishing, SAI-maintaining, and SAI-disconnecting of speech contact. The speaker uses SAI-performatives to express the emotional state of indignation, aimed at humiliating a communicative partner.

Key words: speech act of indignation, expressive, constative, quesitive, directive, commissive, metacommunicative, performative.

УДК811.111'373.612.2'42

Ірина Навроцька, Ірина Ткач

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ У ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТНИХ СИСТЕМ НА ЛЕКСИЧНОМУ, ГРАМАТИЧНОМУ ТА СТИЛІСТИЧНОМУ РІВНЯХ

У статті висвітлено проблемні термінологічні особливості перекладу фахових текстів транспортної галузі, а також розкрито сутність фахової мови, що містить транспортні терміни. Говорячи про історію дослідження фахових мов, варто зазначити, що тривалий час більшість спроб їх наукового аналізу зводились лише до опису відповідної професійної лексики. Згодом у центрі наукового інтересу опинилася, насамперед, систематизація *термінології фахової мови*. Сьогодні саме дослідження термінологічних систем, на основі яких укладають спеціальні словники та різноманітні термінологічні довідники, глосарії, є найбільш актуальним. Кожна наукова галузь оперує власними термінами, які й складають суть її термінологічної системи. При визначенні терміна підкреслюють його функційно-смысловий бік, бо термін, в ідеальному розумінні, має стосуватися одного найтипівішого поняття певної галузі. Дослідники акцентують увагу на основній *функції терміна* – здатності виражати наукове поняття, вказуючи також і на інші властивості терміна, які є оптимальними для його функціонування в терміносистемі, чим він відрізняється від загальноживаної лексики, такими, як, наприклад, його сполучуваність. У нашій статті на основі конкретних прикладів описано найбільш вживані лексико-семантичні та лексико-граматичні трансформаційні способи передачі значень термінологічних одиниць українською мовою на лексичному, граматичному та стилістичному рівнях. В результаті аналізу виявлено основні прийоми перекладу, до яких входить: *транскрибування* (відтворення звучання слова оригіналу), *транслітерація* (передача графічної форми), *калька* (переклад складових частин слова з об'єднанням їх в ціле слово), *літературна заміна* (заміна аналогічної синтаксичної структури структурою мови перекладу), *запозичення* (як найпростіший спосіб перекладу, що дозволяє заповнити змістові прогалини), *модуляція* (варіювання повідомлення, шляхом зміни точку зору) та інші. Знання стратегічних прийомів дозволяє адекватно передати зміст транспортних текстів та уникнути неоднозначності міжмовного тлумачення.

Ключові слова: термін, стиль, фахова мова транспорту, транспортна термінологія, способи перекладу.

Вступ. Значний інтерес до проблеми адекватного перекладу фахових текстів зумовлений як інтра-, так і екстралінгвістичними чинниками. З одного боку, процеси глобалізації суспільства, інтенсивний розвиток науки, поява нових напрямків наукових досліджень викликали так званий «термінологічний вибух», що реалізується у значній кількості фахових мов та підмов. З іншого боку, фахова лексика порівняно із загальноживаною має наразі більш високу питому вагу у словниковому складі національних мов та потребує ретельного вивчення.

Розвиток транспортної галузі має велике значення для забезпечення сучасних потреб суспільства, адже дедалі більше людей користуються послугами різних транспортних підприємств і компаній. Транспортна тематика містить велику кількість термінів, що становлять значний інтерес для перекладознавців, які беруть участь у процесі їх глобалізації та систематизації.

Актуальність дослідження обумовлена потребою вивчення фахової мови транспорту та транспортної термінології для полегшення роботи перекладача, який здійснює переклад з англійської мови на українську тексту в контексті транспортної системи. Проблема особливостей перекладу на прикладі англомовних транспортних текстів залишається частково вирішеною через динамічність мовного розвитку, багатомовність та культурну специфіку професійної комунікації, що призводить до постійного поповнення транспортної терміносистеми новими термінами. З іншого боку, така тенденція викликає міжмовну контамінацію, труднощі розуміння та перекладу навіть у фахівців цієї галузі, яким, окрім лінгвістичних, потрібні аналітичні навички роботи з текстовим матеріалом. У статті висвітлено аналіз фахової мови транспорту на різних рівнях, з'ясовано значення термінів, притаманних цій галузі та особливості їх адекватного перекладу на українську мову.

Мета цього дослідження – проаналізувати окремі термінологічні особливості перекладу текстів фахової мови транспорту. Для досягнення мети було поставлено такі завдання: 1) визначити сутність фахової мови транспорту та визначення терміна як самостійного поняття; 2) проаналізувати способи перекладу транспортних термінологічних одиниць англійської мови на конкретних прикладах та з'ясувати проблеми відтворення еквівалентних значень цих одиниць.

Методи і методики дослідження. Протягом останніх десятиліть вітчизняні й зарубіжні лінгвісти працюють над питаннями стандартизації національної термінології, створенням термінологічних словників, аналізом фахових мов, побудовою нових термінів з метою взаєморозуміння між фахівцями відповідних галузей науки. Так, серед дослідників, які зверталися до проблеми природи перекладацької еквівалентності, слід назвати Дж. Кетфорда [4], А. Пима [7], Т. Р. Кияка [5], який досліджував явище термінотворення в національних терміносистемах, А. С. Д'якова [2], який розглядав теоретичні й практичні аспекти перекладу науково-технічних текстів.

Результати та дискусії. За найбільш об'ємним визначенням, що враховує користувачів фахової мови (соціологічний аспект), особливості її мовних засобів (лінгвістичний аспект) та зв'язок із загальноживаною мовою (порівняльний аспект), фахова мова – це варіант загальноживаної мови, що допомагає зрозуміти зміст професійно орієнтованого спілкування, а також задовольнити специфічні комунікативні потреби в межах певного фаху. Фахова мова перш за все потрібна спеціалістам у певній галузі знань, проте нею можуть користуватися й ті, хто просто цікавиться цим фахом. Фаховим мовам властивий особливий відбір, використанням та частотою вживання мовних засобів, зокрема на таких мовних рівнях, як морфологія, лексика, синтаксис і побудова тексту [9]. Фахова мова будується на основі загальноживаної й знаходиться з нею в постійному взаємозв'язку. Для фахової мови характерним є наявність фахової лексики та іноземних слів (фахового вокабуляру), які є маловживаними за межами сфери обслуговування або використовуються з іншим чи спеціальним значенням. Також на граматичному, синтаксичному та прагматичному рівнях фахова та загальноживана мови мають певні відмінності.

Каркасом будь-якої фахової мови є її чітко визначена термінологія, що має бути систематизована, тобто упорядкована. У цьому сенсі кількомовні словники є дуже корисним ресурсом [1], оскільки вони дозволяють порівнювати еквівалентні групи термінів, коли виникає потреба в їх чіткішому текстовому тлумаченні однією з мов. Крім термінів, словниковий склад транспортних текстів часто включає вузькогалузеві лексеми, міжгалузеві наукові терміни, професіоналізми, номенклатурні назви, професійний жаргон і загальнонавчальні лексеми. Фахова мова транспорту як спеціальна мова, що обслуговує транспортну галузь, відрізняється від загальнонавчальної насамперед наявністю власної термінологічної системи, стандартизацією науково-технічних понять та стереотипністю побудови текстових висловлювань. Ця мова налічує велику кількість термінологічних одиниць, що зумовлено динамічністю та інтенсивним розвитком галузі в умовах сучасної глобалізації та мультикультурності. Завдяки розширенню мереж співпраці між країнами, розгалуженню транспортних зв'язків виникають нові лексичні сполуки на позначення сучасних видів транспорту, засобів та систем транспортування, врегулювання процесів оформлення вантажу, документообігу, товарообігу тощо. З погляду перекладознавства новотвори та запозичення з інших мов транспортної термінології складають проблемне поле. Для вирішення термінологічних проблем перекладу у фаховій мові транспорту виникає необхідність тлумачення поняття «науково-технічний термін». Науково-технічний термін визначають як мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної або професійної галузі науки чи техніки [9].

Як складники науково-технічної інформації терміни викликають чи не найсуттєвіші труднощі при перекладі через неоднозначність використання та відсутність точних міжмовних лексичних відповідників. Крім того, треба зважати на варіативність використання термінів у різних варіантах англійської мови та в інших європейських мовах, коли один і той самий термін може позначати різні явища, процеси, об'єкти тощо залежно від ситуації. Переклад здійснюють, використовуючи різні прийоми, а саме за допомогою міжмовних трансформацій: лексичних, лексико-семантичних та лексико-граматичних. Завдання перекладача полягає у правильному функційному виборі того чи іншого прийому в процесі перекладу, щоб якнайточніше передати текстове значення.

Англомовна транспортна термінологія – це не просто сукупність, ряд або набір термінів, що позначають поняття цієї галузі, а система стандартизованих позначень, побудована на взаємозв'язку іменованих понять, що виникають у процесі комунікативної діяльності в цій галузі.

На сьогоднішній день відбувається активне взаємопроникнення й перетинання різних галузей науки, про що свідчать численні приклади з галузі комерційної експлуатації транспорту, у результаті чого з однієї галузі в іншу за порівняно невеликий період часу переходить значна кількість так званих «нових» термінів, несучи за собою також нові ідеї, поняття й методи аналізу. Це взаємопроникнення вказує на можливість злиття декількох термінологічних систем в одну, про перетворення особливих специфічних термінів у міжгалузеві [4].

Отже, вивчення спеціальних терміносистем має подвійне значення: воно важливе й для пізнання закономірностей професійного спілкування, що має безпосередній стосунок до виробничої діяльності людей та дає можливість глибше пізнати закономірності розвитку загальнонаціональної мови, оскільки будь-яка терміносистема є частиною останньої й розвивається за спільними мовними законами.

При перекладі термінів не слід забувати, що різні його види потребують неоднакового підходу до семантизації. Вторинні (периферійні) терміни, що є вагомими в суміжних галузях, повинні бути максимально точно й адекватно перекладені, оскільки вони можуть слугувати для уточнення наукової, технічної інформації. Для простого ознайомлення, якщо потрібно лише передати суть оригінального документа, точна передача периферійної термінології є факультативною.

Оскільки фаховій мові транспорту властива сукупність специфічних мовних засобів, які використовують у вузькій сфері комунікації з метою забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у одній галузі [4], то перекладач-філолог повинен мати базові знання транспортної

лексики, грамотної побудови речень, навички перекладу сталих стилістичних виразів та більших за обсягом конструкцій. На практиці виявляється, що спеціалісти з однієї галузі, які розмовляють різними мовами, значно швидше порозуміються в професійній сфері, аніж через перекладача-філолога, якому в цьому випадку не вистачає не лише знань фахової лексики, але й аналітичного мислення.

Отже, лексико-граматичні та стилістичні особливості оригінального тексту повинні бути враховані для того, щоб розтлумачити його для реципієнтів мови перекладу, здійснюючи *прагматичну адаптацію* оригіналу в мові перекладу. Доцільно виділити сім способів перекладу, які доцільно застосовувати для перекладу фахового тексту в контексті транспортної системи, що дозволяє побачити, як відбувається переклад на різних рівнях. Розташуємо відповідні стратегії у порядку зростання складності, як пропонують Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне, виділяючи такі способи перекладу [8]:

1) *Запозичення* як найпростіший спосіб перекладу й дозволяє заповнити смислову прогалину, зазвичай металінгвістичного характеру, тобто це можуть бути невідомі поняття або назви нової техніки. *In its turn dryliners can greatly extend the usage of universal railway cars instead of hopper cars and containers for bulky goods transporting. – Драйлайнери, зокрема, можуть значно розширити сферу використання універсальних залізничних вагонів на зміну вагонам-хоперам і контейнерів при перевезенні сипких вантажів.*

2) *Калькування*, запозичення особливого типу, коли з іноземної мови проникають окремі елементи й перекладають їх буквально: *As with all aircraft operated by UIA, the new Boeing 737-400 conforms to the highest standards of operational safety and servicing. – Технічний стан нового повітряного судна «боїнг 737 – 400» відповідає високим стандартам експлуатаційної безпеки та якості обслуговування МАУ* [8].

3) *Дослівний переклад*, який позначає перехід від вихідної мови до перекладу, що приводить до створення правильного й ідіоматичного тексту, а перекладач стежить лише за дотриманням обов'язкових норм мови. Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне вважають цей спосіб єдиним зворотнім та повним розв'язанням проблеми [9]. Приклади: *processhandling procedure* – процедура управління процесом, *peer view instances* – рівноправні екземпляри видимого елемента, *disc storage* – дискова пам'ять, *current drive* – поточний дисковод, *image recognition* – розпізнання зображення. Вкрай важливо уникати дослівного перекладу, оскільки це може негативно вплинути на його адекватність та викликати непорозуміння в подальшому.

4) *Транспозиція*: відповідно до цього способу одна частина мови при перекладі замінюється іншою частиною мови без змін змісту всього повідомлення (*port* – порт, *adapter* – адаптер).

5) *Модуляція* – це варіювання повідомлення, що досягається шляхом зміни точки зору. Цей спосіб використовується, коли в результаті перекладу ми маємо граматично правильний вислів: *I don't blame them. – Я їх не звинувачую / Я їх розумію* (за допомогою модуляції).

Наприклад, в українській мові не існує точного перекладу для граматичної конструкції *there is*, тому й переклад ми здійснюємо, спираючись винятково на контекст повідомлення.

6) *Еквіваленція*: спосіб перекладу, коли два тексти описують одну й ту саму ситуацію з використанням різних лексико-граматичних та стилістичних засобів. Французькі науковці відповідно зазначають, що більшість прикладів еквівалентного способу перекладу – це сталі вирази, що належать до ідіоматичної фразеології: *The aircraft leased, by UIA specifically for the rapidly expanding Ukrainian charter market, joined our fleet to meet the growing demand for additional flights to popular charter destinations, just in time for the winter holidays of 2008/2009. – Планове розширення повітряного флоту є необхідною передумовою подальшого нарощення обсягів перевезень та розвитку мережі маршрутів МАУ завдяки новому літаку авіакомпанії. Зокрема, зможе активізувати польоти на популярних чартерних напрямках у період зимової навігації 2008/2009* [7].

7) *Адаптація*: цей спосіб використовують у тих випадках, коли ситуація, про яку говорять у вихідній мові, не виникає в мові перекладу, тому потрібно її передати за допомогою

іншої функційно еквівалентної ситуації. «*Important legislative activity by the European Union and OTIF characterised 2015; it was followed up by appropriate activity by the CIT*». – «Насичена нормотворча діяльність Європейського Союзу та ОТІФ охарактеризувала 2015 рік і була продовжена відповідною діяльністю CIT». При перекладі українською мовою було змінено структуру даного речення, однак у такий спосіб його зміст збережено.

Переклад текстів транспортної тематики відрізняється, скажімо, від перекладу художніх текстів вибором стратегій та перекладацьких рішень. Це зумовлено спеціалізованим характером текстів транспортної тематики орієнтованими на досить широку, але все-таки професійно відокремлену аудиторію. Крім того, ці тексти містять ще й «вкраплення» спеціальної термінології інших галузей, які потрібно аналізувати в ситуативному контексті.

Терміни транспортних систем досить часто складаються з декількох слів або виражені у вигляді аббревіатур, тлумачення яких можна знайти у спеціальних словниках та енциклопедіях.

Термін – слово або словосполучення, яке є точним позначенням певного поняття в галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя. Існують як вузькоспеціальні терміни, наприклад: *on-board commercial vehicle safety monitoring* – бортова система контролю безпеки комерційного транспортного засобу, такі відомі широкому колу (*a road user* – учасник дорожнього руху, *a system* – система, *industrial zone* – промислова зона, *building site*). Термін може бути непохідним (*vehicle, freight*), похідним (*non-vehicular, a demurrage*), складним (*traffic safety*), аббревіатурою (*A.T.A. – American Trucking Association, BIMCO – The Baltic and International Maritime Council, the world's largest private shipping organisation, ITS – Intelligent Transportation System, MCFS – Master Container Freight Station*), реченням (*sailors: Keep it up! Look ahead! Give it a bow!; pilots: From the screw!; military: On the shoulder! To your feet! Rush steps!*), поєднанням двох і більше слів (*motor vehicle, global positioning system*), поєднанням слова (слів) і літер (*T-junction*), символів; рідше поєднанням слова (слів) і цифр, символів; поєднанням аббревіатури (аббревіатур) і цифр (*V2V communication*) та ін [1]. В транспортній терміносистемі переважають терміни кластерного типу.

Прикладом термінів у «*Glossary of shipping terms*» [3] можуть слугувати: *Agency for International Development* (Агентство з міжнародного розвитку), *The U.S. Customs' "Automated Manifest System"* (Американська митниця «Автоматизована система маніфесту»), *ASC X12 American Standards Committee X12 responsible for developing EDI standards for the United States* (Американський комітет зі стандартів X12, відповідальний за розробку стандартів EDI для Сполучених Штатів) і ряд інших.

На лексичному рівні зазначені терміни перекладають українською мовою з використанням існуючих в мові перекладу еквівалентів, виражених як одним словом, так і декількома. При цьому одні терміни мови перекладу є загальноновизнаними й загальноновживаними (для конкретної транспортної, юридичної чи будь-якої іншої області), а інші виявляються типовими лише для якоїсь конкретної країни. Для перекладу таких термінів використовуються прийоми транскрипції (відтворення звучання слова оригіналу), транслітерації (передачі графічної форми), калька (аналогічний переклад складових частин слова шляхом їх об'єднання в ціле слово), дослівного перекладу (заміна аналогічної синтаксичної структури структурою мови перекладу) та інші.

Висновки. Отже, наша наукова розвідка показала, що під час перекладацької діяльності виникає термінологічна неоднозначність та необхідність метамовної модифікації залежно від функції та смислового наповнення тексту. Передача змісту й контекст потребують використання специфічної лексики, часткової або повної перебудови речення за вимогами граматичної норми мови і з використанням перекладацьких стратегій і тактик, які забезпечують адекватність та цілісність висловлювань, що містять терміни фахової мови транспорту. Термінотворення – це типово явище для багатьох функціональних стилів англійської мови та спеціальних фахових мов. Хоча вивчення термінів в галузі транспортних систем займалися багато вітчизняних та зарубіжних лінгвістів, сьогодні відчувається нестача стандартизованого підходу та словникових ресурсів, де терміни з європейських мов перекладені українською мовою. Подальшими

перспективами дослідження є розробка концепції транспортного термінознавства та робота над укладанням словників-глосаріїв фахової мови транспорту з англійської мови на українську.

References

1. Bergeron, Marcel. 2009. *Vocabulaire des systèmes de transport intelligents*. Québec.
2. Dyakov, Andrii, and Kudelko, Zoya. 2000. *Osnovy terminotvorenniya: semantichni ta sotsiolinhvistychni aspekty*. Kyiv: Akademia.
3. *Glossary of shipping terms*. Mode of access: <http://infraestrutura.gov.br/images/GLOSSARIOpdf>.
4. Ketford, John. 2004. *Linhvistychna teoria perekladu: pro odyin aspekt prykladnoii linhvistyky*. Moskwa.
5. Kiyak, Taras. 2007. "Fakhovi movy ta problemy terminoznavstva". *Nova filolohia. Zbirnyk naukovykh prats. Zaporizhzhia*: ZNU, 27:203–208.
6. Ovcharenko, V. 1968. *Struktura i semantyka naukovo-tekhnichnoho termina*. Kharkiv.
7. Pym, Andrew. 1992. *Translation and Text Transfer*. Frankfurt/Main; Berlin; Bern; New York: Peter Lang.
8. Vine Jean.-Paul., Darbelne J. 1978. "Tekhnichni sposoby perekladu". *Pytannya pereklady v zarubizhnij lingvistytsi*. Moskwa, 157–167.
9. Vyskushchenko, Svitlana. *Zahalni osoblyvosti fakhovykh mov*. Mode of access: <http://eprints.zu.edu.ua/1721/1/44.pdf>.

Навроцкая Ирина, Ткач Ирина. Терминологические особенности перевода текстов в области транспортных систем на лексическом, грамматическом и стилистическом уровнях. В статье освещены проблемные терминологические особенности перевода профессиональных текстов транспортной отрасли, а также раскрыта сущность профессиональной речи, содержит транспортные термины. Говоря об истории исследования профессиональных языков, стоит отметить, что длительное время большинство попыток их научного анализа сводились лишь к описанию соответствующей профессиональной лексики. Со временем в центре научного интереса оказалась, прежде всего, систематизация терминологии *профессионального языка*. Сегодня именно исследования терминологических систем, на основе которых заключают специальные словари и различные терминологические справочники, глоссарии, является наиболее актуальным. Каждая научная область оперирует собственными терминами, и составляют суть ее терминологической системы. При определении термина подчеркивают его функционально-смысловую сторону, потому что срок, в идеальном понимании должно касаться одного наиболее типичные понятия определенной области. Исследователи акцентируют внимание на основной *функции термина* – способности выражать научное понятие, указывая также и на другие свойства термина, которые являются оптимальными для его функционирования в терминосистеме, чем он отличается от общеупотребительной лексики, такими, например, его сочетаемость. В нашей статье на основе конкретных примеров описано наиболее употребительные лексико-семантические и лексико-грамматические трансформационные способы передачи значений терминологических единиц на украинском языке на лексическом, грамматическом и стилистическом уровнях. В результате анализа выявлены основные приемы перевода, в которые входит: *транскрибирование* (воспроизведение звучание слова оригинала), *транслитерация* (передача графической формы), *калька* (перевод составных частей слова с объединением их в целое слово), *литературная замена* (замена аналогичной синтаксической структуры структурой языка перевода), *заимствования* (как самый простой способ перевода, позволяет заполнить содержанию пробелы), *модуляция* (варьирование сообщения путем изменения точки зрения) и другие. Знание стратегических приемов позволяет адекватно передать содержание транспортных текстов и избежать неоднозначности межязыкового толкования.

Ключевые слова: термин, стиль, профессиональная речь транспорта, транспортная терминология, способы перевода.

Navrotska Iryna, Tkach Iryna. Terminological features of translation of texts in the field of transport systems at the lexical, grammatical and stylistic levels. The article deals with the problematic terminological translation features of professional transport industry texts, as well as the essence of professional language containing transport terms. Talking about the history of the study of professional languages, it should be noted that traditionally, most attempts of their scientific analysis were limited to the description of relevant vocabulary. Subsequently, the focus of scientific interest was, first of all, the systematisation of *vocabulary terminology*. Today, it is the research of the terminological systems, on the basis of which special dictionaries and various terminological directories, glossaries, are compiled. Each scientific field operates on its own terms which constitutes the essence of its terminological system. When a term is defined, it emphasizes its functional-semantic side, because the term, should ideally refer to one of the most basic concepts of a particular branch. Researchers focus their attention on the *the term's basic function* - the ability to express a scientific concept, also pointing at other properties of the term (such as its compatibility) that are optimal for its functioning in the term system, differentiating it from common vocabulary. In our article, based on specific examples, we describe the most commonly used lexico-semantic and lexico-grammatical transformational ways of transferring terminological units into Ukrainian at lexical, grammatical and stylistic levels. The analysis revealed the basic methods of translation including: *transcription* (reproduction of the sound of the word of the original), *transliteration* (transfer of graphic form), *calque* (translation of components of the word with their

integration into a whole word), *literary replacement* (replacement of a similar syntactic structure of the language of translation), *borrowing* (as the simplest way of translation, which allows filling the content gaps), *modulation* (variation of the message, by changing the point of view) and others. The knowledge of strategic techniques allows to adequately convey the content of the transport texts and avoid ambiguity in linguistic interpretation.

Keywords: term, style, professional language of transport, transport terminology, methods of translation.

УДК 821.111'06-1/9.09Вулф:82-98

Алла Павлюк, Оксана Рогач, Юлія Рейкіна

ЗНАЧЕННЯ КОЛЬОРУ У РОМАНІ ВІРДЖИНІ ВУЛФ «МІСІС ДЕЛЛОУЕЙ»

Стаття присвячена дослідженню теми колористики та її значення у творчості В. Вулф на матеріалі роману «Mrs Dalloway». Зазначено, що роман В. Вулф «Mrs Dalloway» належить до нового напрямку в європейській культурі – модернізму, що з'явився у кінці XIX – початку XX ст., коли виникла потреба у новому осмисленні дійсності, зацікавленість в індивідуумі, його внутрішньому світі та світосприйнятті. Вказано на те, що модернізму були притаманні такі риси, як експериментаторство, формотворчість та антиреалістична спрямованість. Естетичні та культурні переконання В. Вулф ґрунтувалися на ідеї, що основним для мистецтва є несконвана уява, візуалізація емоцій через колір та звук, нескінченні асоціації, символи, уміння тонко відтворюватиплинність часу. Саме колір став одним із найулюбленіших художніх засобів В. Вулф, за допомогою якого вона передавала світ почуттів та настроїв героїв, демонструвала гру темряви та світла, допомагаючи читачу розкрити характер та ідею твору. Серед найуживаніших кольорів у «Mrs Dalloway» можна виділити білий, зелений, рожевий та червоний кольори. Білий колір у творі можна зустріти як у позитивному, так і в негативному значенні: чистота та невинність, соціальна закритість і елітарність, життєва порожнеча та безбарвність, порятунок від старості, немічності і непотрібності. Зелений колір символізує спокій та відновлення внутрішньої гармонії, сімейний затишок, надію на позитивні зміни, знаменує весну, проте також може позначати стагнацію, ілюзію гармонії в її житті, потребу в захисті від соціального осуду. Рожевий колір вжито рідше у романі, ніж зелений або білий, проте він допомагає підкреслити одну з головних проблем роману – питання протистояння юності і старості. Рожевий також асоціюється з емоційною клаустрофобією. Червоний колір використано для наділення героїв такими рисами, як сміливість, сила, енергія, тепло. Разом з тим, він є кольором агресії, відвертої непокори, страху, напруження та виживання. Звернуто увагу на те, що майже кожна барва у творі застосована з певною метою та «підказує» читачеві ключ до розкриття характеру того чи іншого героя.

Ключові слова: В. Вулф, модернізм, світосприйняття, мовні художні засоби, «Mrs Dalloway», семантика кольору.

Вступ. Колір залишається одним із найпоширеніших символів, який з давніх-давен використовували для вираження емоцій, психічного стану та ставлення до того чи іншого об'єкта, події чи ситуації. Як зазначає В. Костенко, «Значення лексики на позначення кольору у художньому мовленні важко переоцінити, адже колірний компонент образу є одним із важливих засобів створення словесного живопису, емоційності та виразності» [3]. Справді, колір чинить значний вплив на психоінтелектуальний стан людини. Про це йдеться й у визначній праці Йоганна Вольфганга Гете «Учення про колір», де автор наголошує на значенні почуттів і досвіду в сприйнятті кольору та доводить, що саме сприйняття кольору залежить від емоційного стану людини [2]. Його використовують для подання традиційних, культурних чи релігійних ідей, концепцій для того, щоб викликати певні підсвідомі реакції у людини [1].

У художній літературі кольори простежуються в пейзажах, портретних характеристиках, емоціях героїв, ліричних відступах, інтер'єрах. Це дає змогу авторам якнайточніше відтворити час, місце зображеної події, поглибити сприймання читачем твору, підкреслити за допомогою кольорів утвердження або заперечення певної думки, розкрити психологію героїв [1]. Тому